

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
“_____” _____ 2023 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри філософії
та міжнародної комунікації
Протокол № 7 від “14” лютого 2023
Завідувач кафедри
Валентина КУЛЬТЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОНП 033 «Філософія»
Віра ДОДОНОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ПСИХОДУХОВНОГО ПРОСТОРУ
ОСОБИСТОСТІ**

спеціальність **033 Філософія**
освітня програма **033 Філософія**
Гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник: кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації Світлана Миколаївна Гейко

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Рівень вищої освіти	третій	
Освітній ступінь	доктор філософії (PhD)	
Спеціальність	033 – Філософія	
Освітньо-наукова програма	Філософія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Реферат		
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна, вечірня форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	15 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	105 год.	130 год.
Індивідуальні	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.	–

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Філософські засади психодуховного простору особистості» є формування у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії (PhD) філософсько-світоглядного змісту найактуальніших соціально-психологічних проблем, опрацювання та засвоєння понятійно-категоріального апарату філософсько-психологічного знання, її методологічного базису, а також змісту основних його теорій.

Завдання дисципліни полягає набутті здобувачами наукового ступеня «доктор філософії» (PhD) знань про своєрідність сучасної наукової картину світу, історичний характер та критерії наукового знання, особливості психодуховного простору особистості. Вивчення «Філософські засади психодуховного простору особистості» формує вміння окреслювати дослідницьке поле та методологію авторського наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання та сприяє розвитку комунікативних навичок у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» (PhD).

Дисципліна «Філософські засади психодуховного простору особистості» забезпечує формування ряду загальних та фахових компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері філософії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК02. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності(СК):

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СКу7. Знання предметної області філософії та розуміння сутності професійної діяльності, вміння об'єктивно та неупереджено викладати основні проблеми філософії.

СКу9. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроментальних проблем.

СКу11. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної

світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Результати навчання (РН)

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РНy13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціально-філософських проблем та здійснення їхнього аналізу.

РНy14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

РНy15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

РНy17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

РНy18. Знання та розуміння сутності та причини змін у поглядах на світ і людину. Вміння та навички аналізувати сучасні проблеми екосистеми та її вплив на розвиток суспільства, аналізувати напрямки діяльності суспільства в умовах екокризи. Вміння та навички ефективно використовувати філософський інструментарій в процесі аналізу усіх аспектів сучасного соціокультурного буття людства, й, особливо, в українському контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософський аналіз психології як експериментальної науки. Співвідношення філософії та психології.

Філософський аналіз проблемного поля філософії науки. Типи філософії науки. Позитивістська філософія науки. Феноменологічна парадигма філософії науки. Аналіз предмета психології у феноменологічній філософії науки. Структуралізм та герменевтика як методологічна основа сучасного гуманітарного знання. Філософський аналіз розвитку психології як експериментальної науки. Психологія як наука, що поєднує в собі природничо-наукові й гуманітарні методи. Пояснення й розуміння, екстерналістський та інтерналістський підходи до дослідження психіки. Співвідношення філософії та психології. Сутність філософії та природа філософських питань. Сучасна світова філософія: стан та тенденції розвитку. «Вічні» психологічні проблеми та їх філософські аспекти. Взаємозв'язок філософії та психології в історичному контексті. Філософські засади психологічних концепцій.

Тема 2. Філософський аналіз базових понять психології.

Свідомість. Відмінність від поняття "психіка". Різноманіття визначень поняття «свідомість». Підходи до вивчення внутрішнього світу людини. Співвідношення між свідомістю і мисленням. Проблема самосвідомості. Категорії «Я» і «самість». Змістове і формальне визначення свідомості. Смысл. Теорія смислу в логіці, філософії мови, феноменології, герменевтиці. Психологія про проблему смислу. Психосемантика, генезис особистісних смислів. Теорія смислу в контексті суперечок про ментальні концепти в психології. Інтроективні, біхевіоральні та психофізіологічні методи у вивченні смислу. Інтроекція, пов'язані з нею проблеми. Можливість вивчення ментальних концептів. Вивчення поведінки як альтернатива інтроекції. Іntenціональність. Концепт інтенціональності у феноменології, в аналітичній філософії. Іntenціональність як феноменальна очевидність і як стратегія інтерпретації. Концепт інтенціональності у психології. Категорії «сприйняття» та «розпізнавання».

Тема 3. Філософські основи психологічного дослідження.

Принципи, закони та категорії науково-психологічного дослідження. Закони логіки та психологічні прийоми. Пізнавальне ставлення людини до світу: оптимізм, скептицизм, агностицизм. Загальнонаукові пояснювальні принципи психології: взаємодія і розвиток, причинність, цілісність, активність, суб'єктивність, реконструкція. Дослідження як відображення і творчість. Методологічний аналіз в психології. Загальна характеристика психологічного дослідження. Рівні психологічного дослідження. Види дослідження (фундаментальні, прикладні, розробки). Основні методологічні та

теоретичні проблеми психології. Методологічні принципи психологічного дослідження. Аксіологічні проблеми психології. Етика науки. Функції етики у психології. Етичні засади психологічного дослідження. Етика в конфліктних галузях психології (психологічне дослідження, психодіагностика, психологічне консультування та психотерапія). Зв'язок деонтології з психологією.

Тема 4. Інтроекспекціонізм. Біхевіоризм.

Інтроекспекціонізм: перша наукова психологія свідомості. Народження психології: В. Вундт. Структуралізм Е.Б. Тітченера: атоми свідомості. В. Джемс та потік свідомості. Біхевіоризм: «наука про поведінку». Основи необіхевіоризму Е. Толмена. Внесок у розвиток необіхевіоризму Кларка Халла.

Тема 5. Гештальт-психологія. Психоаналіз.

Історія гештальтпсихології. Берлінська школа гештальтпсихології (К. Коффка, В. Келер, К. Левін). Дослідження сприймання, мислення, потреб, афектів, волі. Законів сприймання в гештальттеорії. Експериментальне дослідження мислення В. Келером. Психоаналіз. Дослідження психіки З. Фрейда: несвідоме, передсвідоме і несвідоме. Уявлення про лібідо та сублимацію. Фрейдизм. К. Юнг. Індивідуальна психологія А. Адлера. Сексуально-економічна теорія Вільгельма Райха. Теорія соціалізації і людської взаємодії Г. Саллівана. Неофрейдизм. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.

Тема 6. Екзистенційна й гуманістична психологія.

Екзистенціальна філософія: екзистенціалізм (М. Хайдеггер, К. Ясперс; Ж.-П. Сартр, А. Камю) та філософська антропологія, вплив на психологію ХХ ст. Антропологічна проблематика у психології. Психологія про проблему людини. Гуманістична психологія (Г. Оллпорт, Г. Мюррей, К. Роджерс, А. Маслоу). «Клієнтцентрована терапія» К Роджерса та експресивна арт-терапія Наталі Роджерс.

Тема 7. Психофізіологія. Патопсихологія.

Поняття «вищих функцій» та їх види. Психофізіологія про вищі функції. Проблема формування вищих функцій. Вищі функції та соціальні умови. Проблема співвідношення філософських і експериментальних підходів у вивченні вищих функцій. Творчість, вивчення творчості у психології. Патопсихологія.

Тема 8. Діяльнісний підхід у філософії психології. Когнітивна психологія.

Категорія діяльності. Проблема діяльності у філософії: (Г. Гегель, І. Кант, Л.Фейєрбах, Й. Г. Фіхте, Ф. Шеллінг, К. Маркс). Діяльнісний підхід у психології. Дослідження російських нейрофізіологів початку ХХ століття (В. Бехтерев, І. Павлов, І. Сеченов). Провідні радянські психологи

(Л.С. Виготський, П. Я. Гальперін, В. В. Давидов, Д. Б. Ельконін, О. М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн, В. Д. Шадріков). Вихідні принципи загальнопсихологічної теорії діяльності О. Асмолова. Теорія пізнання і когнітивна психологія. Суб'єктивізм людського пізнання. Відкриття в галузі гештальтпсихології, дослідження когнітивної психології з розпізнавання образів. Розпізнавання подій, фактів. Проблема виділення події і сенсу в психології та у філософії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	л а б	ін д	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	
Лекція 1. Філософський аналіз психології як експериментально ї науки. Співвідношення філософії та психології.	1	15	2	2			11	20						20
Лекція 2. Філософський аналіз базових понять психології.	2	20	2	4			14	20	2	2				16
Лекція 3. Філософські основи психологічного дослідження.	3	20	2	4			14	20	2	2				16
Лекція 4. Інтроспекціонізм. Біхевіоризм.	3	20	2	4			14	20	2	2				16
Лекція 5. Гештальт- психологія. Психоаналіз.	5	20	2	4			14	20	2	2				16
Лекція 6. Екзистенційна й гуманістична психологія.	6	20	2	4			14	20	2	2				16
Лекція 7. Психофізіологія. Патопсихологія.	7	20	2	4			14	15						15
Лекція 8. Діяльнісний підхід	8	15	1	4			10	15						15

у філософії та психології. Когнітивна психологія.													
Разом	10	150	15	30			105	150	10	10			130

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми
1	Філософський аналіз психології як експериментальної науки. Співвідношення філософії та психології.
2	Філософський аналіз базових понять психології.
3	Філософські основи психологічного дослідження.
4	Інтроекціонізм. Біхевіоризм.
5	Гештальт-психологія. Психоаналіз.
6	Екзистенційна й гуманістична психологія.
7	Психофізіологія. Патопсихологія.
8	Діяльнісний підхід у філософії та психології. Когнітивна психологія.

5. Орієнтовні теми рефератів для самостійної роботи здобувачів наукового ступеня доктор філософії (PhD)

Рекомендації щодо написання реферату

Формою самостійної роботи є написання реферату. Здобувачі вищої освіти мають право самостійно обирати теми рефератів, попередньо узгоджуючи їх з лектором, або ж обирати одну з визначених програмою тем.

Реферат – це завершена теоретична робота у межах програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних у процесі лекційних, семінарських занять, самостійної роботи.

Написання реферату вимагає від здобувача вміння творчо працювати з літературними джерелами – виділяти і грамотно узагальнювати актуальний для теми матеріал. Робота над рефератом передбачає наступні етапи:

- 1) підготовчий (знайомство з літературою, вибір теми);
- 2) дослідницький (вивчення та аналіз певного мінімуму публікацій з обраної теми, визначення мети та завдань, складання плану реферату);
- 3) логіко-синтетичний (систематизація матеріалу, виклад, редагування, остаточне оформлення реферату);
- 4) оцінювальний (рецензування реферату викладачем, ознайомлення здобувача з рецензією, бесіда з реферату на іспиті).

План реферату включає: вступ, основну частину, висновок, список використаної літератури.

У **вступі** коротко характеризуються актуальність обраної теми, формулюється мета реферату, яка поділяється на завдання, виокремлюються

об'єкт, предмет дослідження, вказуються задіяні в роботі методи. В основній частині формулюються 2 або 3 питання, які мають розкрити зміст проблеми, категоріальний простір, її сучасний стан. Здобувач має надати розгорнутий дискурс проблеми. Кожне питання закінчується чітко сформульованими висновками.

У **висновках** необхідно підбити підсумки, узагальнити отримані результати і сформулювати основні висновки з проведеного дослідження. Важливо, щоб ці висновки містили власні думки у тому, чим збагатило автора проведене дослідження.

Список джерел повинен включати роботи останніх років видання, у тому числі новітні, опубліковані протягом останніх 5 років. Не слід включати роботи, що втратили актуальність, використовувати застарілу літературу. Здобувач повинен з перших кроків орієнтуватися на максимальну наукову сумлінність. У світлі цього дуже важливо дотримуватись культури дослідження, правил наукової роботи з джерелами, надавати їхній повний бібліографічний опис, включаючи видавництво, рік видання, загальну кількість сторінок або вказівку на використані сторінки. Обов'язково слід дотримуватись правил академічної доброчесності.

Вимоги до оформлення. Обсяг реферату – до 25 аркушів формату А4, гарнітура Times New Roman (Сур.), розмір шрифту – 14 pt, інтервал полуторний. Розміри полів: верхнього, нижнього, лівого – 20 мм, правого – не менше ніж 10 мм. Вирівнювання – за шириною (ДСТУ 3008-95).

Кожен реферат рецензується і попередньо оцінюється за загальноприйнятою шкалою оцінок (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). При виставленні загальної оцінки з підсумкового іспиту враховуються оцінка реферату.

Пропоновані теми рефератів:

1. Психологічні проблеми як предмет філософського осмислення.
2. Проблема взаємодії психології та філософії.
3. Об'єктивні засади формування методології філософії.
4. Взаємозв'язок філософії і психології в історичному контексті.
5. Загальна характеристика філософських проблем психології.
6. Філософські проблеми психології як науки на сучасному етапі.
7. Філософська проблема свідомості в контексті різноманіття психологічних традицій та теорій.
8. Предмет філософських проблем психології як світоглядно-методологічна проблема.
9. Проблема наукового факту в психології.
10. Основні етапи виникнення і розвитку філософських проблем психології.
11. І. Кант: раціоналістична психологія з прагматичної точки зору.
12. Філософські концепції людини та інтерпретація психічних явищ.
13. Сучасні наукові концепції детермінізму й можливість їх застосування в психології.

14. Психологія розірваної свідомості та психологічна і етична природа совісті за Г.В.Ф. Гегелем.
15. Проблема методологічного забезпечення міждисциплінарних досліджень психодіагностичної діяльності.
16. Генетична психологія (за Сергієм Максименком).
17. Психологічні погляди Сократа.
18. Психологія і математика у вченні Піфагора.
19. Досягнення космології, астрономії, теоретичної фізики (теорія торсійних полів) на розвиток психології.
20. Теософський підхід в психології: спроба нового синтезу чи нав'язування східної (буддистської) методології.
21. Теологія і психологія в ХХІ ст.
22. Філософський період розвитку психології: від античності до виникнення експериментальної психології.
23. Особливості «відмежування» психології від філософії.
24. Співвідношення в психології: теорії і емпіричної частини та їх застосування на практиці.
25. Філософські засади психологічних концепцій. Теоретичний, емпіричний та прикладний аспект філософії психології.
26. Методологія філософії та методологія психології: загальне і особливе.
27. Принципи дослідження в філософії психології.
28. Категорії філософії психології.
29. Людина і суспільство в філософії та психології.
30. Проблеми «людина-природа» в психології і філософії.
31. Проблема розуміння природи та сутності людини.
32. Розуміння свідомості в філософії психології.
33. Розуміння розвитку в психології та філософії.
34. Проблема детермінації психічних явищ як методологічна проблема.
35. Проблема пізнання в філософії психології: гносеологія та когнітивна психологія.
36. Аксиологічні проблеми філософії психології.
37. Етичні засади психологічного дослідження.
38. Проблема втручання у приватне життя досліджуваних в психології.
39. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психологічних дослідженнях.
40. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психокорекції.
41. Застосування технологій психологічного впливу на людину під час психологічної консультації.
42. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психотерапії.
43. Мотиваційно-ціннісна сфера особистості та її світогляд. Інтелект та світогляд.
44. Установки, упередження та світогляд особистості в філософії психології.

45. Чи працюють психологи зі світоглядом клієнта в психокорекції та під час психологічної консультації.

Критерії оцінювання реферату з курсу «Філософські засади психодуховного простору особистості»

Відмінно (90-100 балів)

- повне розкриття теми, високий теоретичний рівень дослідження;
- дотримання змістовних вимог: складання плану, обґрунтування актуальності теми, чітке визначення мети, предмета, об'єкта, завдань, методів дослідження;
- вміння працювати з першоджерелами;
- опрацювання великих масивів інформації, їхнє узагальнення та формулювання висновків;
- володіння науковою методологією;
- дотримання вимог академічної доброчесності;
- дотримання формальних вимог: обсяг реферату, оформлення посилань, повна відповідність рекомендаціям щодо написання роботи;
- вільне володіння нормами сучасної української літературної мови. Допускається 1-3 неточності у викладі матеріалу, які не впливають на правильні висновки.

Добре (75-89 балів)

- розкриття теми, достатній теоретичний рівень дослідження;
- дотримання змістовних вимог: складання плану, обґрунтування актуальності теми, чітке визначення мети, методів дослідження;
- вміння працювати з першоджерелами;
- опрацювання великих масивів інформації, їхнє узагальнення та формулювання висновків;
- володіння науковою методологією;
- дотримання вимог академічної доброчесності;
- дотримання формальних вимог: обсяг реферату, оформлення посилань, повна відповідність рекомендаціям щодо написання роботи;
- вільне володіння нормами сучасної української мови.

Допускається 3-5 неточностей у використанні понятійного апарату, незначні погрішності в узагальненнях та висновках, які не впливають на загальний достатній рівень реферату.

Задовільно (60-74 балів)

- часткове розкриття теми;
- часткове дотримання змістовних вимог: написання плану, актуальності теми;
- недотримання послідовності в окремих випадках;
- помилки при використанні понять;
- недостатнє володіння нормами сучасної української мови.

Незадовільно (0-59 балів)

- невміння розкрити основний зміст реферату;
- недотримання вимог до написання реферату;
- нездатність формулювати висновки;
- незнання категоріального апарату;
- обмежене володіння нормами сучасної української літературної мови.

6. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань аспірантами.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11, екзамен з філософії науки передбачає три відкритих питання у білеті.

Контрольні запитання

1. Проблема демаркації і функціональної взаємозамінності психології та філософії.
2. Філософія як методологічна основа психології.
3. Особливості розв'язання основного питання філософії у психології.
4. Об'єктивні засади формування метанаукових, філософських рефлексій.
5. Основні форми філософського дослідження психологічної науки.
6. Світоглядно-методологічні засади психологічних концепцій.
7. Філософський зміст метапсихологічних рефлексій та їх обмеження.
8. Загальна характеристика філософських проблем психології.
9. «Вічні» філософські проблеми та їх психологічні аспекти.
10. Взаємозв'язок філософії і психології в історичному контексті.
11. Філософські коріння психологічних ідей: особливості східного і західного філософствування про людину.
12. Філософія психології Стародавнього світу.
13. Філософія психології Середньовіччя і Відродження.
14. Філософія психології XVII – XVIII ст.
15. Філософія психології XIX – XX ст.
16. Філософія психології основних психологічних напрямків та шкіл.
17. Пізнавальна діяльність людини.
18. Особливості наукового пізнання.
19. Закономірність розвитку науки: наукові відкриття, аномалії. Парадигма і умови прийняття нових парадигм науковим співтовариством, за Т. Куном.
20. Поняття методу в науці: науковий підхід, методологічний принцип, дослідницький метод, конкретна методика.
21. Поняття наукового дослідження.
22. Особливості психологічного дослідження.
23. Етика психологічного дослідження.

24. Філософський аналіз базових категорій та понять психології.
25. Філософський аналіз основних проблем психологічної науки.
26. Інтроекціонізм – перша наукова психологія свідомості.
27. Біхевіоризм як «наука про поведінку».
28. Гештальтизм як психологія цілісності.
29. Психоаналіз як теорія особистості; як метод лікування; психологічна школа.
30. Екзистенціалізм як філософська основа екзистенційної психології.
31. Філософські основи гуманістичної психології.
32. Проблема діяльності в філософії.
33. Фізіологічні механізми діяльності.
34. Діяльнісний підхід у психології.
35. Психофізіологія як галузь сучасної науки.
36. Патопсихологія як галузь сучасної психології.
37. Філософські засади когнітивної психології.
38. Філософські засади соціальної психології.
39. Педагогічна психологія: філософські засади.
40. Вікова психологія: філософські засади.

7. Методи навчання.

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з першоджерелами та навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату.

Вивчення програмного матеріалу та набуття професійних компетенцій здобувачами здійснюється у формі:

Лекції – стрункий, логічно завершений, проблемно-орієнтований виклад викладачем проблем філософії науки, під час якого здобувачі вищої освіти пасивно сприймають матеріал. Водночас лекція передбачає встановлення зворотного зв'язку, тим самим активізуючи навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Семінарів – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до попередньо визначеної програмою теми та безпосередньо на занятті обговорюють винесені на обговорення питання та/чи тексти, дискутують, висловлюють власну дослідницьку позицію.

Семінарів-дискусій – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до заняття, на якому мають можливість вільно обмінюватися думками на певну

тему, дискутувати, аргументовано відстоюючи власні погляди чи дослідницьку позицію. Формами семінарів-дискусій є рольові та ділові ігри, кейс-стаді, створення ситуації пізнавальної новизни, тренінги, діалог і полілог з аудиторією, мозковий штурм. Такі семінари формують вміння висловлювати власні думки, аргументовано відстоювати свої переконання, критично оцінювати власні погляди, толерантно та з повагою приймати іншу позицію.

Презентацій – виступ перед аудиторією з метою представлення результатів самостійної роботи здобувача вищої освіти з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо з метою здобуття навичок публічного представлення результатів власного дослідження.

Публічної презентації наукових результатів – здобувачі вищої освіти мають можливість готувати тези доповідей та публічно презентувати їх на наукових семінарах, організованих кафедрою філософії та міжнародної комунікації. Публічне представлення наукових результатів сприяє розвитку навиків наукового письма, вміння зацікавлювати результатами власних наукових досліджень та дискутувати з науково-професійною спільнотою.

8. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого вченою радою НУБіП України 24 травня 2017 року, протокол № 11, вивчення здобувачами вищої освіти дисципліни «Філософія науки» супроводжується поточним контролем, проміжною та підсумковою атестацією.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи. Проміжна атестація здобувачів вищої освіти з курсу «Філософія науки» проводиться після опрацювання кожної теми у вигляді тестування. Тести до кожної теми розміщені на ЕНК, вага який у загальній оцінці за тему складає не більше 2-х балів.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. За таких умов від допускається до підсумкової атестації, що у формі екзамену.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України від 24.05.2017 р., протокол №11.

Таблиця 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 -100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$$

Критерії оцінювання знань з курсу «Філософські засади психодуховного простору особистості»

Відмінно (90-100 балів)

- повне виконання всіх обов'язкових та вибіркових завдань;
 - ґрунтовні знання з філософії науки, зокрема, основні етапи розвитку науки, конкретних наукових теорій;
 - розуміння і вміння аналізувати основні тенденції розвитку філософії науки, філософських шкіл – позитивізму, емпіріокритицизму, неопозитивізму, постпозитивізму;
 - знання наріжних проблем концепцій істини та характер висвітлення їх у науковій літературі;
 - розуміння і вміння аналізувати основні тенденції розвитку науки класичного, некласичного, постнекласичного типів;
 - знання закономірностей розвитку методології науки, аналіз сучасних наукових методів та вміння їх застосовувати в своїй дослідницькій діяльності;
 - розуміння особливостей функціонування науки як соціального інституту, усвідомлення і набуття етосу науковця;
 - правильне обґрунтування наукових положень конкретними фактами, статистичними матеріалами тощо;
 - володіння категоріальним апаратом філософії науки на сучасному рівні;
 - послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді;
 - вільне володіння нормами сучасної української літературної мови.
- Допускається 1-3 неточності у викладі матеріалу, які не впливають на правильні висновки чи рішення, отриманий високий результат.

Добре (75-89 балів)

- повне виконання всіх обов'язкових завдань;

- правильне з'ясування основного змісту матеріалу відповідно до визначеного завдання;
- уміння виділяти основні етапи та чинники розвитку науки та філософії науки;
- ґрунтовні знання концепцій істини та її критеріїв;
- знання наріжних проблем соціального буття науки;
- володіння категоріальним апаратом та методикою філософії науки;
- послідовний виклад матеріалу;
- вільне володіння нормами сучасної української мови.

Допускається 1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу, незначні погрішності в узагальненнях та висновках, які не впливають на загальний добрий рівень виконаного завдання.

Задовільно (60-74 балів)

- виконання 50-70 % обов'язкових завдань;
- зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності;
- здобувач поверхово застосовує теоретичні знання для вирішення практичної проблеми;
- часткові знання фактичного матеріалу та методів філософії науки;
- помилки при поясненні понять;
- недостатнє володіння нормами сучасної української мови.

Незадовільно (0-59 балів)

- виконання менше 30 % обов'язкових завдань;
- невміння розкрити основний зміст завдання;
- нездатність формулювати висновки;
- відсутність елементарних знань основних тенденцій розвитку науки і філософії науки;
- незнання категоріального апарату;
- слабе володіння нормами сучасної української літературної мови.

1. Навчально-методичне забезпечення

1. Філософія науки / Сторожук С. В., Гоян І.М., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 520 с.

2. Філософія науки та інноваційного розвитку / Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін. К.: Міленіум, 2017. 782 с.

3. Філософія освіти / Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін. К.: Міленіум, 2017. 662 с.

4. Філософія науки / Philosophy of science / Сторожук С., Гоян І., М. Матвієнко І., С. Данилова Т.В. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017. 588 с.

5. Філософія науки: навчальний посібник / Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В., Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2018 520 с.

6. Філософія науки: навчальний посібник/ Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В.// за ред. С.В. Сторожук. 3-тє видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2019. 420 с.

7. Практикум з філософії / Сторожук С. В., Гоян І.М., Матвієнко І. С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М, 2017. 176 с.

11. Рекомендована література.

Основна:

1. Філософія науки: Підручник / за ред. І. С. Добронравової. – К.: Київський університет, 2018. – 255 с.

2. Філософія науки: Навч. посіб. / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. Хмельницький: ХНУ, 2018. – 271 с.

3. Філософія науки: Навчальний посібник/ Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В.// За ред. С.В. Сторожук. – 4-тє видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. – 420 с.

4. Філософія освіти і науки : Навч. посіб. / В. П. Загороднюк [та ін.] ; [Відп. ред.: В.П. Загороднюк, Л. І. Мозговий]. – К. : Знання України, 2017. – 347 с.

5. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: Підруч. для аспірантів усіх спец. – Харків : ХНУРЕ, 2017. – 177 с.

6. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

7. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій / В.О. Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 188 с.

8. Кузь О. М. Філософія науки : Навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.

9. Філософські основи наукових досліджень / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – К.: Інтерсервіс, 2019. – 240 с.

10. Філософія науки: курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів III рівня вищої освіти «доктори філософії» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання /О. П. Сидоренко – Одеса: ОДАУ, 2019. –156 с.

11. Філософія науки: підручник /О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, О. А. Коваленко, Т. В. Розова [та ін.]; за ред. О. П. Сидоренка – Одеса, 2020. – 230 с.

12. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження : навч.-метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD) / І. Г. Утюж [та ін.]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 76 с.

13. Романовський О. Г. Філософія психології : навч. посібник / [О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : НТУ «ХП», 2016. – 140 с.

14. Філософія психології: тексти. Хрестоматія для студентів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю.Л. Горбенко, Ю.О. Клименко, В.Ф. Моргун (відпов. за вип.). – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 402 с.

Додаткова:

1. Горський В.С. Філософія в українській культурі. [Текст] / В. С. Горський. – К. : Центр практичної філософії, 2011. – 73 с.
2. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник / Упорядники: М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин І.В.Бичко та ін. – К., 2003.
3. Кант І. Критика чистого розуму. [Текст] / Пер. з нім. Ігоря Бурковського – К. : Юніверс, 2000. – 349 с.
4. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. [Текст]/ С. Б. Крымский. – К. : Курс, 2000. – 308 с.
5. Кузьміна С.Л. Філософсько-педагогічна спадщина П. Юркевича. [Текст] / С. Л. Кузьміна; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського – К., 2003. – 303 с.
6. Лук'янець В.С. Філософський постмодерн. [Текст] / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев. – К. : Абрис, 1998. – 352 с.
7. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади [Текст] / Ф. Ніцше. – К. : Основи-Дніпро, 2013. – 415 с.
8. Огороднік І.В. Українська філософія в іменах: Навч. посібник. [Текст] / І. В. Огороднік, М. Ю. Русін. – К., 2007. – 325 с.
9. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Тарашука. – К. : Основи, 2005. – 795 с.
10. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: панорама новітньої науки [Текст] / Пер. з фр. В. Шовкун. – К. : Основи, 2008. – 669 с.
11. Сковорода Григорій: образ мислителя. – К., 2007.
12. Татаркевич В. Антична і середньовічна філософія. [Текст] / В. Татаркевич // Історія філософії. Т.1. – Львів : Свічадо, 2016. – 456 с.
13. Федів Ю. Історія української філософії: Курс лекцій. [Текст] / Ю. О. Федів, Н. Г. Мозгова. – К., 2014.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. (укр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ae-lib.org.ua>
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Сайт Українського філософського фонду[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua>
4. Сайт філософсько-літературного журналу „Логос”[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ruthenia.ru/logos/>
Hubner K. Philosophy of Modern Art and Philosophy of Technology [Електронний ресурс] / К. Hubner. – Режим доступу: http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/SPT/v4_n1pdf/HUBNER.PDF